

ГОДИШНИК НА СОФИЙСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“

ФИЛОСОФСКИ ФАКУЛТЕТ

Библиотечно-информационни науки

Том 16, 2024

ANNUAL OF SOFIA UNIVERSITY “ST. KLIMENT OHRIDSKI”

FACULTY OF PHILOSOPHY

Library and Information Science

Volume 16, 2024

РАЗВИТИЕ НА ИНФОРМАЦИОННА И МЕДИЙНА ГРАМОТНОСТ ПРИ НЕВРОДИВЕРГЕНТНИ ПОТРЕБИТЕЛИ – ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВО ПРЕД БИБЛИОТЕКИТЕ

ЕЛИЦА ЛОЗАНОВА-БЕЛЧЕВА

Елица Лозанова-Белчева. РАЗВИТИЕ НА ИНФОРМАЦИОННА И МЕДИЙНА ГРАМОТНОСТ ПРИ НЕВРОДИВЕРГЕНТНИ ПОТРЕБИТЕЛИ – ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВО ПРЕД БИБЛИОТЕКИТЕ.

Акцентирането върху маргинализираните социални групи, сред които попадат и невронетипичните хора, което се дискутира приоритетно в контекста по-приобщаващото и по-равнопоставено общество, трябва да включва и разработване и прилагане на различни подходи в изграждането на ключови умения – информационни, медийни и дигитални компетентности. Ето защо, в настоящата статия интерес представлява издирването на научни публикации, свързани с развитието на информационна и медийна грамотност при невродивергентни потребители и открояването на ролята на библиотеките в този процес.

Ключови думи: невродивергентни потребители; информационна грамотност; медийна грамотност; невроразнообразие; библиотеки; достъпност; приобщаващо общество.

Elitsa Lozanova-Belcheva. INFORMATION AND MEDIA LITERACY DEVELOPMENT AMONG NEURODIVERGENT USERS – CHALLENGE FACED BY LIBRARIES.

Focusing on marginalized social groups, including neurodivergent individuals, which is a priority in the context of a more inclusive and equitable society, should also involve developing and applying various approaches to building key skills – informational, media, and digital competencies. Therefore, this article aims to explore scientific publications related to the development of information and media literacy among neurodivergent users and the role of libraries in this process.

Keywords: neurodivergent users; information literacy; media literacy; neurodiversity; libraries; accessibility; inclusive society.

Материалът се посвещава на доцент Ели Попова, която в своето професионално и научно развитие обръща специално внимание върху потребителите и комуникациите – вътре и извън библиотеките и тяхната комуникация в сложната информационна екосистема, като обогатява теоретичната рамка и предоставя практически насоки в тази област.

УВОД

Осигуряването на равни възможности за всички групи в обществото за достигане и ползване на информация, залегнало като правна и етична норма в множество национални и международни рамки, е ключов фактор за социалната справедливост и устойчивото развитие. Непрекъснато нарастващото разнообразие от ресурси, успоредно с необходимостта от притежаване на компетентности за достигане, анализиране, синтезиране и използване на извлечената информация са едни от най-значимите предизвикателства пред всеки потребител в дигиталното общество.

Важен акцент е осъзнаването, че „информацията не е знание, [а] концепции или идеи, които навлизат в индивидуалното поле на възприятие, оценяват се и се усвояват, като затвърдяват или променят личната представа за действителността и/или способността за действие“¹. Разпознаването на различни източници на информация и прилагането на подходящи стратегии за търсене, както и коректната обработка и управление на намерената информация са не само полезни, но и базови умения, част от т.нар. трансверсални умения² на 21 век. Придобиването и постоянното актуализиране на тези компетентности кореспондира с идеята на учене през целия живот и мотивацията на всеки човек да се развива и пълноценно да изпълнява своята социална роля.

Информационната и медийна грамотност – крайгъглен камък в дигиталното общество

Информационната, медийната и дигиталната грамотност са съществени за постигането на добри резултати в обучителния процес, успешното реализиране на пазара на труда, комуникацията и интегрирането в обществото. Предизвикателство пред всеки човек е развиването на умения, които му позволяват да идентифицира своите информационни потребности, да намира необходимата информация, да я оценява критично, да я прилага ефективно и да я представя по подходящ начин. Същевременно с това, да разпознава и използва различни медийни платформи и да съблюдава за спазването на дигиталните

¹ Лозанова-Белчева, Елица. Среща с Пол Зурковски – бащата на термина „информационна грамотност“. В: *ББИА онлайн*, 2013, № 6, с. 34.

² Лозанова-Белчева, Елица. Библиотеките в процеса на изграждане на ключови компетенции. Във: *Визия за бъдещето на библиотеките в България: Докл. от XXV нац. науч. конф.* Стара Загора, 4–5 юни 2015 г. София: Бълг. библ.-информ. асоц., 2015, с. 57–60.

му права, но да има и дигитална отговорност и в допълнение – да прилага цифрови технологии в ежедневната си дейност.

Изграждането и непрекъснатото актуализиране на тези компетентности трябва да бъде разглеждано като ключов компонент в контекста на дигиталната трансформация, където информацията е основен ресурс, а уменията за нейното достигане и релевантно прилагане – необходимо средство. Насърчаването на критично мислене и развиване на способността за оценка на достоверността и релевантността на информацията са от особено значение за вземането на информирани решения в дигиталната среда, където данните могат да бъдат подвеждащи или манипулирани.

Темата за важноста от подкрепа и насърчаване на тези основни компетенции е широко дискутирана през последните десетилетия (като се има предвид, че терминът „информационна грамотност“ е въведен преди 50 години, а „медийната грамотност“ придобива популярност преди 30 години). И както „да бъдеш информационно грамотен, означава да можеш да откриеш това, което е познато или известно във всяка област“³, така „медийно грамотният човек ... може да декодира, оценява, анализира и създава както печатни, така и електронни медии“⁴. Добавянето на дигитални умения, сред които и работата с изкуствен интелект (ИИ грамотност) към комплекса от „грамотности“ е естествено допълнение, следващо динамиката на технологично развитие, дигиталната трансформация в различните сфери и непрестанно променящите се информационни потребности на потребителите.

Теоретично осмисляне на значимата роля на тези компетентности за индивидуалното и социално развитие на всеки индивид е важно за разбирането на начините, по които те могат да подобрят качеството на живота и да подпомогнат адаптацията към бързо променящия се свят.

Невродивергентни потребители, невроразнообразие – дефинитивни характеристики

Концепцията за „невроразнообразие“ е въведена от социолога Джуди Сингър през 1998 г. в бакалавърската ѝ дипломна теза, озаглавена: „Необичайни хора вътре. Раждането на общността сред хората от „аутистичния спектър“: лично изследване на ново социално движение, основано на неврологичното

³ **Zurkowski**, P. The information service environment: relationships and priorities (Report ED 100391), National Commission on Libraries and Information Science, Washington DC. 1974. In: *European Conference on Information Literacy, October 22–25, 2013, Istanbul, Turkey: Abstracts* / Eds. Serap Kurbanoğlu et al. Ankara: Hacettepe University Department of Information Management, 2013, pp. 268–279. Available form: http://ecil2013.ilconf.org/wp-content/uploads/sites/2/2016/11/ecil2013_abstracts.pdf

⁴ **Aufderheide**, Patricia. *Media Literacy: A Report of the National Leadership Conference on Media Literacy*. Queenstown, MD: The Aspen Institute Wye Center, December 7–9, 1992, p. 1. Available from: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED365294.pdf>

разнообразие“. В нея тя посочва, че: „Неврологично различните представляват ново допълнение към познатите политически категории клас/пол/раса, което ще обогати разбиранията за социалния модел на хората с увреждания“. Тя коментира, че „възходът на невроразнообразието прави още една крачка напред в постмодерната фрагментация. Точно както постмодерната ера вижда как всяко, някога твърдо, убеждение се разпада във въздуха, така и най-очевидните ни предположения: че всички повече или по-малко виждаме, чувстваме, докосваме, чуваме, миришем и сортираме информацията по подобен или почти идентичен начин (освен ако не сме видимо инвалидизирани) – също се размиват“⁵.

И въпреки, че дефинира понятието „невроразнообразие“, Сингър смята, че терминът „невродивергентен“ човек е по-подходящ, когато се говори за отделните индивиди, „тъй като всяко място, в което има повече от един индивид е невроразнообразието“⁶.

Самата Сингър се определя като „част от трето поколение жени от аутистичния спектър“⁷ и вероятно е „някъде в аутистичния спектър – някъде между нискофункционаращ, нормален „неуспешен“ (както често е възприемана) и високофункционаращ, аутистичен оцелял срещу невъзможни шансове“. Тя споделя, че „всички ние сме невроразнообразни, защото няма двама абсолютно еднакви човека на планетата. Нашата планета има невроразнообразно население“⁸.

В допълнение към разсъжденията на Джуди Сингър, можем да посочим, че: „невроразнообразието се отнася до богатото естествено разнообразие на човешките умове [и] е концепция, според която неврологичните различия, като аутизъм, дислексия, [Синдром на дефицит на вниманието/хиперактивност] – ADHD и други, са естествени вариации на човешкия мозък“. Така „вместо да разглежда тези различия като дефицити или разстройства, невроразнообразието подчертава, че тези вариации са част от по-широкия спектър на човешкото разнообразие, подобно на различията в расата, пола или етническата принадлежност“⁹ (вж. фиг. 1).

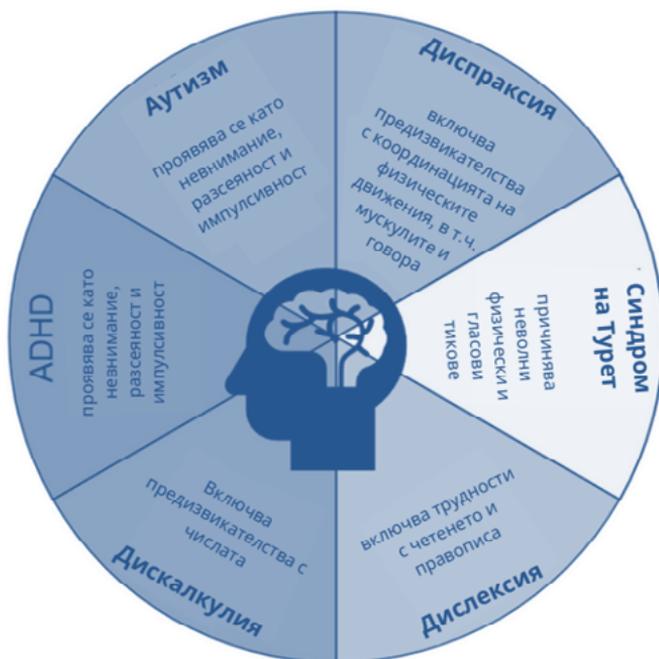
⁵ **Singer, J.** *The birth of community amongst people on the “Autistic Spectrum”*: A personal exploration of a new social movement based on neurological diversity [Undergraduate thesis]. Sydney, University of Technology, 1998, pp. 13–14. Available from: https://terapiastimulus.fi/wp-content/uploads/2023/07/Odd_People_In_The_Birth_of_Community_amo.pdf

⁶ **Singer, Judy.** Neurodiversity: Definition and Discussion. Judy Singer’s Official Definition of Neurodiversity ©. In: *Reflections of Neurodiversity* [blog]. Available from: <https://neurodiversity2.blogspot.com/p/what.html>.

⁷ *Ibid.*

⁸ **Craft, Samantha.** Meet Judy Singer a NeuroDiversity Pioneer: An Interview with the Australian Sociologist who coined the term ‘Neurodiversity’. In: *Spectrum Suite* [online]. 24.10.2017. Available from: <https://web.archive.org/web/20171024132706/http://www.myspectrumsuite.com/meet-judy-singer/>. [Viewed 10.08.2024].

⁹ **Митева, Анелия, Георгиева, Лилия и др.** *Наръчник за 2024 невроразнообразни работни места: проект „Невродивергентност на работното място“ (NEW)*,

Фиг. 1. Спектър на невроразнообразието (Дана Л. Отт, Емили Русо, Мириам Мьолер)¹⁰

Невроразнообразието е широко дискутирана тема в контекста на правата на хората с увреждания, образованието, работното място и обществото като цяло. Движението за невроразнообразие насърчава приемането и подкрепата на хората с различни неврологични профили, вместо да се опитва да ги „поправи“ или „нормализира“. То предлага нова перспектива за разбиране и приемане на различните начини, по които човешкият мозък функционира.

От психологическа гледна точка: „невроразвитийните разстройства са група състояния (поведенчески и когнитивни), чиито симптоми обикновено се изявяват още в ранна детска възраст, характеризират се с необичаен ход в психичното развитие и с дефицити във функционирането в социален, образователен, професионален, личностен и емоционален план. В тази група са включени разстройство от аутистичния спектър (РАС), разстройство с дефицит на внимание и хиперактивност (РДВХ), развитийно разстройство на ученето, разстройство на интелектуалното развитие и др.“¹¹ В този контекст кон-

№ 2021-1-IT01-KA220-VET-000033362 [онлайн]. 2024. Достъпно от: https://usercontent.one/wp/www.neurodiverseworkplaces.eu/wp-content/uploads/2024/10/NEW-Handbook_BG.pdf?media=1681987160

¹⁰ Пак там, с. 7.

¹¹ Стайкова, Светла, Ханчева, Камелия, Атанасова, Анета. Невроразвитийни разстройства и невроразнообразие. Невронетипични деца отвъд юношеството. В: *Българско*

цепцията на Сингър подчертава идеята, че различията в мозъка, включително тези, които традиционно се разглеждат като отклонения, разстройства или увреждания (като аутизъм, дислексия и ADHD), са нормални и трябва да бъдат приемани, разбирани и уважавани като част от човешкото разнообразие.

Диференцирането на потребителите по групи със специални потребности включва разнообразни категории, сред които са хората със специални образователни потребности (СОП) и хората с увреждания¹². В допълнение към тези добре познати категории, концепцията за невродивергентни потребители представлява ново измерение в разбирането за хората със специалните потребности. Необходимостта от индивидуализиран подход и адаптивни стратегии за осигуряване на равен достъп до информация, образование, трудова заетост, здравеопазване, социални услуги е сред приоритетните теми в тази област.

Признаването на специфичните умения на невродивергентните хора е от съществено значение за тяхното по-пълноценното реализиране, от една страна и за ограничаване на формите на *ейблизъм**, от друга.

Информационно проучване: резултати и изводи

Информационното ни търсене по темата за информационната, медийната и дигиталната грамотност при невродивергентните потребители и ролята на библиотеките в този процес показва, че в научното информационно пространство тази проблематика не е достатъчно изследвана (табл. 1).

Въпреки, че са налице редица публикации по темата, големият брой документи, в които се разглежда невроразнообразието в библиотеките предимно от гледна точка на библиотечното обслужване (табл. 2) и най-вече – работата с потребители с невроразвитийни състояния от аутистичния спектър в библиотеката (табл. 3).

стписание по психология, 2024, № 4, с. 1621. Достъпно от: <https://www.cceol.com/search/article-detail?id=1291538>

¹² **Попова**, Ели. *Потребители и ползване на библиотеките*. София: Унив. изд. „Св. Климент Охридски“, 2019, с. 163.

* *Аблеизъм/ейблизъм (ableism)*: дискриминация на хора с увреждания. Може да се определи като обидно и репресивно поведение, основано на идеята, че хората с увреждания са по-низшестоящи от останалите. Този вид дискриминация включва предразсъдъци, стереотипи или „институционална дискриминация“ и е свързана както със съзнателни, така и с несъзнателни действия. Източник: **Съвет на Европа**. Хора с увреждания. В: *КОМПАС: Наръчник за обучение по правата на човека за младежи* [онлайн]. 2015. Достъпно от: <https://www.coe.int/bg/web/compass/disability-and-disablism>. [Прегледан 20.10.2024].

Табл. 1. Информационно търсене по темата за невроразнообразие или невродивергентни потребители и информационна грамотност/медийна грамотност/ дигитални умения и библиотеки

<i>База от данни/ Търсеща машина</i>	<i>Заявка за търсене (Search string)</i>	<i>Бр. резултати</i>
Google Scholar	<i>Advanced Search: anywhere in the article;</i> ((neurodivergent OR neurodiversity) AND („information literacy“ OR „media literacy“ OR „digital skills“) AND library))	1570
Web of Science	TS=((neurodiver* AND („information literacy“ OR „media literacy“ OR „digital skills“) AND library)))	1
Scopus	TITLE-ABS-KEY((neurodiver* AND („information literacy“ OR „media literacy“ OR „digital skills“) AND library))	3

Табл. 2. Информационно търсене по темата за невродивергентни потребители и библиотеки

<i>База от данни/ Търсеща машина</i>	<i>Заявка за търсене (Search string)</i>	<i>Бр. резултати</i>
Google Scholar	<i>Advanced Search: anywhere in the article;</i> ((neurodivergent OR neurodiversity) AND (users OR students) AND library))	19 800
Web of Science	TS=((neurodiver* AND users) OR (neurodiver* AND students) AND (library)))	199
Scopus	TITLE-ABS-KEY((neurodiver* AND students) OR (neurodiver* AND users) AND (library))	23

Табл. 3. Информационно търсене по темата за потребители с аутизъм и библиотеки

<i>База от данни/ Търсеща машина</i>	<i>Заявка за търсене (Search string)</i>	<i>Бр. резултати</i>
Google Scholar	<i>Advanced Search: anywhere in the article;</i> ((autism OR autistic) AND (users OR students) AND library))	525 000
Web of Science	TS=((autis* AND users) OR (autis* AND students) AND (library)))	2159
Scopus	TITLE-ABS-KEY((autis* AND (users OR students) AND library))	109

При промяна в стратегията ни на търсене, като премахнем ограничението – ключовата дума „библиотеки“, получаваме 5 резултата в Web of Science; 8 в SCOPUS и 2610 – Google Scholar. Така успяваме да увеличим съвсем малко броя на резултатите в наукометричните бази от данни, но пък улавяме онези публикации, които са налични в информационното пространство. Сред получените документи и на трите места виждаме, че най-цитираната публикация е статията на Емануел Валковяк „Невроразнообразие на работната сила и

цифрова трансформация: Случаят с включването на служители с аутизъм на работното място¹³ – с 65 цитата в Scopus, 53 в Web of Science и 137 в Google Scholar.

При нашето търсене в Google Scholar установихме (без да бе специално определено като цел), че в изследваната проблематика се открояват и няколко публикации, в които се обръща внимание на библиотечните специалисти, които попадат в групата на невродивергентните хора (8 резултата) или аутистични хора (24 резултата). От тях най-цитираната е есето „Шумни ръце в библиотеката. Невроразнообразие в библиотечно-информационните науки: Теория и практика“¹⁴ на Емили Лорънс.

ОБОБЩЕНИЕ

Основните изводи от проведеното информационно проучване е, че темата за развитието на информационна и медийна грамотност приоритетно от или с помощта на библиотеките, е все още много слабо изследвана в научното информационно пространство.

Проблематиката обаче е предмет на анализ в различни проекти, най-вече от гледна точка на обучението (при деца в училищна и предучилищна възраст) и интегрирането на невродивергентните хора на пазара на труда. Тези проекти^{15,16} най-често разработени от неправителствени организации или академични институции, с международни екипи, обръщат внимание върху уникалните способности на невронетипичните хора и техните възможности за изпълняване на редица сложни и комплексни задачи, приспособени спрямо техните възможности.

Особено полезно е помагалото „Наръчник за невроразнообразни работни места“¹⁷ от 2024 г. (на български език), в което са обобщени силните страни и предизвикателствата на невродивергентните хора, които биха могли да се използват за тяхното по-пълноценно развитие на работното място. Същият подход би могъл да се приложи при обучението на потребители по информа-

¹³ **Walkowiak**, E. Neurodiversity of the workforce and digital transformation: The case of inclusion of autistic workers at the workplace. In: *Technological Forecasting and Social Change*, 2021, Vol. 168, Article 120739, pp. 1–11. DOI: 10.1016/j.techfore.2021.120739

¹⁴ **Lawrence**, E. Loud Hands in the Library. In: *Progressive Librarian*, Fall 2013, N 41, pp. 102–130. Available from: <http://www.progressivelibrariansguild.org/PL/PL41.pdf#page=102>

¹⁵ **Митева**, Анелия, **Георгиева**, Лилия и др. *Цит. съч.*

¹⁶ **Neurodiversity (R)Evolutionary Inclusion Model: Neurodiversity at Work**, Project number 2021-1-IT01-KA220-VET-000033362 [online]. Available from: https://usercontent.one/wp/www.neurodiverseworkplaces.eu/wp-content/uploads/2024/04/New_Revolutionary_Inclusion_Model_01.pdf?media=1681987160

¹⁷ **Съвет** на Европа. *Цит. съч.*

ционна и медийна грамотност или при разработването на материали, подходящи за тях в тази посока.

Друг подходящ ресурс е *WebJunction*¹⁸ – инициатива на OCLC, насочена към подкрепа на обществените библиотеки в тяхната роля като центрове за обучение и развитие на общностите. Платформата предоставя безплатни ресурси, инструменти и обучения, които помагат на библиотечните служители да развиват своите умения и да използват новите технологии ефективно, в това число да се запознаят с невроразнообразието и да прилагат някои полезни съвети в своята работа.

Можем да отворим още един проект, на Института за заетост в областта на невроразнообразието към Вашингтонския университет – *Autism-Ready Libraries*¹⁹. В рамките на проекта са разработени различни обучителни ресурси за библиотечните специалисти, но може да се използва и от всеки, който се интересува от приобщаване на хора с аутизъм и приобщаващи практики за ранно ограмотвяване, включително учители и др. Специализираният институт работи и по други подобни инициативи, подкрепящи невроразнообразието.

Посочените примери, целят да илюстрират разнообразните безплатни и общодостъпни помощни ресурси, които биха могли да се адаптират и приложат в работата на библиотеките при работата с невродивергентни потребители, особено при разработването на обучителни и самообучителни материали за развитие на информационни и медийни компетентности.

За да бъдат ефективни и да предоставят адекватна информация и ресурси за всички свои потребители, библиотеките трябва да предложат разнообразие от обучителни ресурси и различни методи за достъп до тях, съобразени с нуждите на различните групи потребители, включително на невродивергентните. Това изисква на първо място по-детайлно запознаване със спецификите на тези потребители и адаптиране на обучителния процес. Така например, предоставянето на по-кратки инструктивни сесии и по-малки задачи би било полезно за читатели с обучителни затруднения (ADHD); предоставяне на онлайн материалите, достъпни чрез технологии за преобразуване на текст към реч и възможности за визуално променяне и редактиране на съдържание, съобразени с личните предпочитания на потребителите; писменото съдържание може да бъде направено достъпно за хора с дислексия чрез използване на безсерифни шрифтове; предоставянето на софтуер за четене може значително да улесни обработката на текст за потребителите с дислексия и други затруднения.

Подкрепата на невроразнообразието не е непозната тема за библиотеките и библиотечно-информационните специалисти, но все по-осезаема става необ-

¹⁸ OCLC. WebJunction [online]. Available from: <https://www.webjunction.org/>. [Viewed 9.10.2024].

¹⁹ University of Washington Institute for Neurodiversity Employment. *Autism-Ready Libraries Toolkit* [online]. Available from: <https://sites.uw.edu/neurodiversity/research-projects/autism-ready-libraries/toolkit/>. [Viewed 10.11.2024].

ходимостта от фокусиране върху възможностите, които те имат, за да предложат компетентно обучение за развиване на така необходимите в дигиталната епоха умения.

ЦИТИРАНИ ИЗТОЧНИЦИ:

- Лозанова-Белчева**, Елица. Среща с Пол Зурковски – бащата на термина „информационна грамотност”. В: *ББИА онлайн*, 2013, № 6, с. 34.
- Лозанова-Белчева**, Елица. Библиотеките в процеса на изграждане на ключови компетенции. Във: *Визия за бъдещето на библиотеките в България. Докл. от XXV нац. науч. конф. Стара Загора, 4–5 юни 2015 г.* София: Бълг. библ.-информ. асоц., 2015, с. 57–60.
- Митева**, Анелия, **Георгиева**, Лилия и др. *Наръчник за 2024 невроразнообразни работни места: проект „Невродивергентност на работното място“ (NEW)*, № 2021-1-IT01-KA220-VET-000033362 [онлайн]. 2024. Достъпно от: https://usercontent.one/wp/www.neurodiverseworkplaces.eu/wp-content/uploads/2024/10/NEW-Handbook_BG.pdf?media=1681987160
- Попова**, Ели. *Потребители и ползване на библиотеките*. София: Унив. изд. „Св. Климент Охридски“, с. 163.
- Стайкова**, Светла, **Ханчева**, Камелия, **Атанасова**, Анета. Невроразвитийни разстройства и невроразнообразие. Невронетипични деца отвъд юношеството. В: *Българско списание по психология*, 2024, № 4, с. 1621. Достъпно от: <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=1291538>
- Съвет на Европа**. Хора с увреждания. В: *КОМПАС: Наръчник за обучение по правата на човека за младежи* [онлайн]. 2015. Достъпно от: <https://www.coe.int/bg/web/compass/disability-and-disablism>. [Прегледан 20.10.2024].
- Aufderheide**, Patricia. *Media Literacy: A Report of the National Leadership Conference on Media Literacy*. Queenstown, MD: The Aspen Institute Wye Center, December 7–9, 1992, p. 1. Available from: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED365294.pdf>
- Craft**, Samantha. Meet Judy Singer a NeuroDiversity Pioneer: An Interview with the Australian Sociologist who coined the term ‘Neurodiversity’. In: *Spectrum Suite* [online]. 24.10.2017. Available from: <https://web.archive.org/web/20171024132706/http://www.myspectrumsuite.com/meet-judy-singer/>
- Lawrence**, E. Loud Hands in the Library. In: *Progressive Librarian*, Fall 2013, N 41, pp. 102–130. Available from: <http://www.progressivelibrariansguild.org/PL/PL41.pdf#page=102>
- Neurodiversity (R)Evolutionary Inclusion Model: Neurodiversity at Work, Project number 2021-1-IT01-KA220-VET-000033362** [online]. Available from: https://usercontent.one/wp/www.neurodiverseworkplaces.eu/wp-content/uploads/2024/04/New_Revolutionary_Inclusion_Model_01.pdf?media=1681987160
- OCLC**. WebJunction [online]. Available from: <https://www.webjunction.org/>
- Singer**, J. *The birth of community amongst people on the “Autistic Spectrum”: A personal exploration of a new social movement based on neurological diversity [Undergraduate thesis]*. Sydney: University of Technology, 1998, pp.13–14. Available from: https://terapiastimulus.fi/wp-content/uploads/2023/07/Odd_People_In_The_Birth_of_Community_amo.pdf

- Singer, Judy.** Neurodiversity: Definition and Discussion. Judy Singer's Official Definition of Neurodiversity ©. In: *Reflections of Neurodiversity* [blog]. Available from: <https://neurodiversity2.blogspot.com/p/what.html> [Viewed 5.09.2024].
- University of Washington Institute for Neurodiversity Employment.** *Autism-Ready Libraries Toolkit* [online]. Available from: <https://sites.uw.edu/neurodiversity/research-projects/autism-ready-libraries/toolkit/> [Viewed 10.11.2024].
- Walkowiak, E.** Neurodiversity of the workforce and digital transformation: The case of inclusion of autistic workers at the workplace. In: *Technological Forecasting and Social Change*, 2021, Vol. 168, Article 120739, pp. 1–11. DOI: 10.1016/j.techfore.2021.120739
- Zurkowski, P.** The information service environment: relationships and priorities (Report ED 100391), National Commission on Libraries and Information Science, Washington DC. 1974. In: *European Conference on Information Literacy, October 22–25, 2013, Istanbul, Turkey: Abstracts* /Eds. Serap Kurbanoglu et al. Ankara: Hacettepe University Department of Information Management, 2013. pp. 268–279. Available form: http://ecil2013.ilconf.org/wp-content/uploads/sites/2/2016/11/ecil2013_abstracts.pdf

REFERENCES

- Aufderheide, Patricia.** *Media Literacy: A Report of the National Leadership Conference on Media Literacy*. Queenstown, MD: The Aspen Institute Wye Center, December 7–9, 1992, p. 1. Available from: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED365294.pdf>
- Craft, Samantha.** Meet Judy Singer a NeuroDiversity Pioneer: An Interview with the Australian Sociologist who coined the term ‘Neurodiversity’. In: *Spectrum Suite* [online]. 24.10.2017. Available from: <https://web.archive.org/web/20171024132706/http://www.myspectrumsuite.com/meet-judy-singer/>
- Lawrence, E.** Loud Hands in the Library. In: *Progressive Librarian*, Fall 2013, N 41, pp. 102-130. Available from: <http://www.progressivelibrariansguild.org/PL/PL41.pdf#page=102>
- Lozanova-Belcheva, Elitsa.** Bibliotekite v protsesa na izgrazhdane na klyuchovi kompetentsii. Vav: *Vizia za badeshteto na bibliotekite v Bulgaria. Dokl. ot HXV nats. nauch. konf. Stara Zagora, 4–5 yuni 2015 g.* Sofia: Balg. bibl.-inform. asots., 2015, s. 57–60.
- Lozanova-Belcheva, Elitsa.** Sreshta s Pol Zurkovski – bashtata na termina „informatsonna gramotnost”. V: *BBlA onlayn*, 2013, № 6, s. 34.
- Miteva, Anelia, Georgieva, Lilia i dr.** *Narachnik za 2024 nevrodivergentnost na rabotnoto myasto“ (NEW), № 2021-1-IT01-KA220-VET-000033362* [onlayn]. 2024. Dostapno ot: https://usercontent.one/wp/www.neurodiverseworkplaces.eu/wp-content/uploads/2024/10/NEW-Handbook_BG.pdf?media=1681987160
- Neurodiversity (R)** *Evolutionary Inclusion Model: Neurodiversity at Work, Project number 2021-1-IT01-KA220-VET-000033362* [online]. Available from: https://usercontent.one/wp/www.neurodiverseworkplaces.eu/wp-content/uploads/2024/04/New_Revolutionary_Inclusion_Model_01.pdf?media=1681987160
- OCLC.** *WebJunction* [online]. Available from: <https://www.webjunction.org/>
- Popova, Eli.** *Potrebiteli i polzване na bibliotekite*. Sofia: Univ. izd. „Sv. Kliment Ohridski“, 2019, s. 163.

- Savet na Evropa.** Hora s uvrezhdanja. V: *KOMPAS: Narachnik za obuchenie po pravata na choveka za mladezhi* [onlayn]. 2015. Dostapno ot: <https://www.coe.int/bg/web/compass/disability-and-disablism>. [Pregledan 20.10.2024].
- Singer, J.** *The birth of community amongst people on the “Autistic Spectrum”*: A personal exploration of a new social movement based on neurological diversity [Undergraduate thesis]. Sydney: University of Technology, 1998, pp.13-14. Available from: https://terapiastimulus.fi/wp-content/uploads/2023/07/Odd_People_In_The_Birth_of_Community_amo.pdf
- Singer, Judy.** Neurodiversity: Definition and Discussion. Judy Singer’s Official Definition of Neurodiversity ©. In: *Reflections of Neurodiversity* [blog]. Available from: <https://neurodiversity2.blogspot.com/p/what.html>. [Viewed 5.09.2024].
- Staykova, Svetla, Hancheva, Kamelia, Atanasova, Aneta.** Nevrozvitiyni razstroystva i nevroznoobrazie. Nevronetipichni detsa otvad yunoshestvoto. V: *Balgarsko spisanie po psihologia*, 2024, № 4, s. 1621. Dostapno ot: <https://www.cceol.com/search/article-detail?id=1291538>
- University of Washington Institute for Neurodiversity Employment.** *Autism-Ready Libraries Toolkit* [online]. Available from: <https://sites.uw.edu/neurodiversity/research-projects/autism-ready-libraries/toolkit/>. [Viewed 10.11.2024].
- Walkowiak, E.** Neurodiversity of the workforce and digital transformation: The case of inclusion of autistic workers at the workplace. In: *Technological Forecasting and Social Change*, 2021, Vol. 168, Article 120739, pp. 1–11. DOI: 10.1016/j.techfore.2021.120739
- Zurkowski, P.** The information service environment: relationships and priorities (Report ED 100391), National Commission on Libraries and Information Science, Washington DC. 1974. In: *European Conference on Information Literacy, October 22–25, 2013, Istanbul, Turkey: Abstracts* / Eds. Serap Kurbanoglu et al. Ankara: Hacettepe University Department of Information Management, 2013, pp. 268–279. Available form: http://ecil2013.ilconf.org/wp-content/uploads/sites/2/2016/11/ecil2013_abstracts.pdf